

7/13783
GK-166

T.C.
AİLE VE SOSYAL POLİTİKALAR BAKANLIĞI
Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Sayı : 23980131-610-E.94890
Konu : Soru Önergesi (7/13783 Bülent Y. BEKTAŞOĞLU)

12/09/2017

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

İlgi : 08.06.2017 tarihli ve 32657917-610/63385 sayılı yazı

Giresun Milletvekili Sayın Bülent Yener BEKTAŞOĞLU tarafından Bakanlığımıza yöneltilen 7/13783 esas sayılı yazılı soru önergesine ilişkin olarak hazırlanan cevap metni ekte gönderilmektedir.

Bilgilerinizi ve gereğini arz ederim.

Dr. Fatma Betül SAYAN KAYA
Bakan

EK :

1- Cevap Metni (11 Sayfa)

DAĞITIM :

Gereği:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Bilgi:

Strateji Geliştirme Başkanlığına

Güvenli Elektronik imzalı
Aşlı ile Aynıdır

13.09.2017
Mehmet KARADENİZ

*Bu belge elektronik imzalıdır. İmzalı suretinin aslını görmek için <https://bys.aile.gov.tr/EvrakDogrulama> adresine girerek (Jkmt2-ouTqge-1nELBz-Kpf3hz-GSRRrTgI) kodunu yazınız.

**Giresun Milletvekili Sayın Bülent Yener BEKTAŞOĞLU' na Ait 7/13783 Esas Numaralı
Yazılı Soru Önergesine İlişkin Olarak Hazırlanan Cevap Metni**

SORU 1: Ülkemizde engelli bireylerin sayısı ve engellilik özelliklerine ilişkin veriler ne şekildedir?

CEVAP 1: Türkiye genelinde engelli bireylerin il bazında dağılımını tahmin eden son araştırma "2011 Nüfus ve Konut Araştırması"dır. Araştırma; Adrese Dayalı Nüfus Kayıt sistemi (ADNKS)'den elde edilemeyen verileri il düzeyinde sağlamak amacıyla 3 Ekim-31 Aralık 2011 tarihleri arasında, örnekleme yöntemiyle seçilmiş sayım bölgelerindeki yaklaşık 2,2 milyon haneyle ve tam sayım yöntemiyle kurumsal yerlerde bulunan tüm kişilerle yapılmıştır. 2011 yılında TÜİK tarafından gerçekleştirilen Nüfus ve Konut Araştırmasıyla Türkiye genelinde hanehalklarının yaklaşık %13'ünden bilgi derlenmiştir. **Yaklaşık 9 milyon birey ile yüz yüze görüşme gerçekleştirilmiştir. Araştırma 2013 yılı Temmuz ayında yayımlanmıştır.**

Engellilik tanımı ve sınıflandırmasındaki yeni yaklaşımla beraber Nüfus ve Konut Araştırmasında engellilik; tıbbi yaklaşımdan (organ kaybı, işlev bozuklukları) ziyade fonksiyonlardaki sınırlılıklara odaklanmaktadır. Araştırmada engellilik; görme, duyma, konuşma, yaşlılarına göre öğrenme/basit dört işlem yapma, hatırlama/dikkatini toplama alanlarıyla hareket güçlüğü (yürüme, taşıma, tutma ve merdiven inip çıkma) alanlarında tanımlanmıştır. Araştırma kapsamında bu alanlardan en az birinde çok zorlandığını veya hiç yapamadığını belirten kişiler en az bir engeli olan nüfus kapsamına alınmıştır.

Nüfus ve Konut Araştırmasında bireylere 6 farklı engellilik durumuna ilişkin aşağıdaki sorular yöneltilmiştir:

1. *Görmede zorluk çekiyor musunuz? (Gözlük veya lens kullanıyor olsanız dahi)*
2. *Duymada zorluk çekiyor musunuz? (İşitme cihazı/implant kullanıyor olsanız dahi)*
3. *Konuşmada (konuşma bozukluğu, tutukluk, kekemelik gibi nedenlerden dolayı) zorluk çekiyor musunuz?*
4. *Yürümede, merdiven çıkmada veya inmede zorluk çekiyor musunuz?*
5. *Birşeyler taşımada veya tutmada zorluk çekiyor musunuz?*
6. *Yaşlılarınıza göre öğrenmede, basit dört işlem yapmada, hatırlama veya dikkatinizi toplamada zorluk çekiyor musunuz?*

Nüfus ve Konut Araştırması sonuçlarına göre, en az bir engeli olan nüfusun (3 ve daha yukarı yaş) oranı %6,9* (4.876.000 kişi)'dur. Erkeklerde %5,9 (2.085.000 kişi) olan bu oran kadınlarda %7,9 (2.792.000 kişi)'dur.

**Belirlenen fonksiyonlarda biraz zorlandığını beyan edenler en az bir engeli olan nüfus kapsamına dahil edilmemiştir.*

Nüfus ve Konut Araştırması sonuçlarına göre engel gruplarına göre dağılım aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Engel grubuna göre nüfus⁽¹⁾, 2011

Engel Grubu /Nüfus Oranı	Toplam (%)	Kişi Sayısı
Görmede zorluk yaşayanlar ⁽²⁾	1,4	1.039.000
Duymada zorluk yaşayanlar ⁽³⁾	1,1	836.000
Konuşmada (konuşma bozukluğu, tutukluk, kekemelik gibi nedenlerden dolayı) zorluk yaşayanlar ⁽⁴⁾	0,7	507.000
Yürümede, merdiven çıkmada / inmede zorluk yaşayanlar ⁽⁴⁾	3,3	2.313.000
Birşeyler taşımada / tutmada zorluk yaşayanlar ⁽⁴⁾	4,1	2.923.000
Yaşıtlarına göre öğrenmede / basit dört işlem yapmada / hatırlamada / dikkatini toplamada zorluk yaşayanlar ⁽⁴⁾	2,0	1.412.000

(1) Engelli nüfus oranı hesaplanırken; ilgili faaliyeti yaparken çok zorlandığını veya bu faaliyeti hiç yapamadığını beyan edenlerin toplam nüfus içindeki payı esas alınmıştır.

(2) Görmeye yardımcı araç kullananlardan bu araçları kullanmalarına rağmen görmede çok zorlandığını belirtenler ile hiç görmediğini belirtenler kapsamıştır.

(3) İşitmeye yardımcı araç kullanmalarına rağmen işitmede çok zorlandığını belirtenler ile hiç duymadığını belirtenler kapsamıştır.

(4) 3 ve daha yukarı yaştaki nüfusu kapsamaktadır.

SORU 2: Engelli vatandaşlarımızdan kamu ve özel sektörde çalışabilme kapasitesine sahip olan kişilerin sayısı ve işgücüne katılım oranları ne şekildedir?

CEVAP 2: 2011 yılında TÜİK tarafından gerçekleştirilen ve Bakanlığımız Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğü tarafından engelliliğe ilişkin sorular hazırlanmak suretiyle destek verilen Nüfus ve Konut Araştırması ile Türkiye genelinde hane halklarının yaklaşık %13'ünden bilgi derlenmiş, yaklaşık 9 milyon birey ile yüz yüze görüşme gerçekleştirilmiştir. Bahsi geçen araştırmaya göre genel nüfusun % 6,9'u en az bir engele sahip olup, bu nüfus içerisinde işgücüne katılım oranı %22,1 , istihdam oranı ise % 20,1 olarak belirlenmiştir.

SORU 3: Giresun ilinde kaç engelli vatandaşımız bulunmaktadır?

CEVAP 3: Nüfus ve Konut Araştırması sonuçlarına göre, Giresun ilinde en az bir engeli olan nüfusun (3 ve daha yukarı yaş) oranı %13,5 (55.000 kişi)'tir. Erkeklerde %10,7 (22.000 kişi) olan bu oran, kadınlarda %16,2 (33.000 kişi)'dir.

SORU 4: Kaç vatandaşımız iş ve istihdam talebinde bulunmuş, kaç kamu ya da özel sektörde istihdam edilmiştir? Bunun kamu ve özel sektör olarak dağılımı ne şekildedir?

CEVAP 4: Kamu sektöründe istihdam edilmek üzere başvuru yapan engelli aday sayısına ilişkin veriler Devlet Personel Başkanlığı tarafından paylaşılmış olup, söz konusu tablo aşağıda yer almaktadır:

DÖNEM	İLKÖĞRETİM	ORTAÖĞRETİM	ÖNLİSANS	LİSANS	TOPLAM
2012 ÖMSS	65.800	48.156	7.074	5.145	126.175
2014 EKPSS	51.314	49.527	7.941	6.081	114.863
2016 EKPSS	45.776	55.451	10.462	9.471	121.160

Kamu kurum ve kuruluşlarında istihdam edilmek üzere ÖMSS/EKPSS-KURA ile yerleşen aday sayıları ise şu şekildedir:

DÖNEM	İLKÖĞRETİM	ORTAÖĞRETİM	ÖNLİSANS	LİSANS	TOPLAM
2012 ÖMSS	1.579	5.978	2.820	2.419	12.796
2014 EKPSS	914	5.527	1.725	2.056	10.222
2016 EKPSS	1.220	2.466	1.233	893	5.812

2016 yılı EKPSS-KURA dönemine ilişkin ikinci tercihler 12-21 Temmuz 2017 tarihlerinde alınacaktır.

Özel sektördeki mevcut duruma ilişkin veriler ise İŞKUR'un yıllık istatistik bültenlerinde ve istihdamı zorunlu kontenjanlarında yayımladığı üzere aşağıdaki gibidir:

Başvuru	Açık İşe Yerleştirme	Kayıtlı İşgücü
79.321	15.031	98.962

2016 ARALIK SONU İTİBARIYLA ENGELLİ KONTENJANLARI									
ENGELLİ ÇALIŞTIRMAKLA YÜKÜMLÜ 50+ İŞYERİ SAYISI		ÇALIŞTIRMAKLA YÜKÜMLÜ OLDUĞU ENGELLİ SAYISI		ENGELLİ ÇALIŞAN SAYISI		ENGELLİ AÇIK KONTENJAN SAYISI		ENGELLİ KONTENJAN FAZLASI SAYISI	
Kamu	Özel	Kamu	Özel	Kamu	Özel	Kamu	Özel	Kamu	Özel
806	18.332	8.206	104.966	10.822	92.413	387	20.336	3.003	7.783

SORU 5: Nüfus ve engelli vatandaş sayıları oranları mukayese edildiğinde en fazla/en az engelli vatandaşın istihdam edildiği illerimiz ve hangi sektörlerde istihdam edildiklerine ilişkin veriler ne şekildedir?

CEVAP 5: İstihdam edilen engelli memurların çalıştığı illere göre dağılımlarına bakıldığında, Nisan 2017 itibariyle en fazla engelli vatandaşın istihdam edildiği iller olarak 5.042 kişi ile Ankara, 4.044 kişi ile İstanbul ve 2.296 kişi ile İzmir karşımıza çıkmaktadır.

İŞKUR 2016 yıllık istatistik bültenine göre özel sektörde kayıtlı işgücünün en yüksek olduğu iller ise sırasıyla; 14.341 kişi ile İstanbul, 7.226 kişi ile Ankara ve 4.934 kişi ile İzmir'dir.

2011 yılında TÜİK tarafından gerçekleştirilen ve Bakanlığımız Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğü tarafından engelliliğe ilişkin sorular hazırlanmak suretiyle destek verilen Nüfus ve Konut Araştırması'nda üçlü kategoride ekonomik faaliyete göre istihdam edilen en az bir engeli olan nüfus bilgilerine yer verilmiştir. Buna göre; 15 ve daha yukarı yaştaki ve en az bir engeli olan nüfusun % 51,4 'ü tarım, % 18,7 'si sanayi ve % 30,0'u hizmet sektöründe ekonomik faaliyet göstermektedir.

SORU 6: Kamu kurumlarında engelli kadrolarının doluluk oranı ne şekildedir? Kamuda engelli kadrolarına atama işlemi için uygulanan kriterler ne şekildedir? Bu hususta daha objektif bir değerlendirme yapılması konusunda neler yapılmaktadır? Engelli vatandaşlarımızın istihdamında dahi siyasi kadrolara yakınlık, parti aidiyeti gibi hususlar kolay iş bulma yöntemlerinden biri olarak mı kullanılmaktadır?

CEVAP 6: Devlet Personel Başkanlığı tarafından Nisan 2017 tarihinde açıklanan verilere göre, kamu kurum ve kuruluşlarında istihdam edilen engelli memurlara ilişkin genel dağılım şu şekildedir:

Mevcut Memur Sayısı	2.089.958
Engelli Kontenjan %3 (5) *	62.912
Çalışan Engelli Memur Sayısı	48.947
Açık Engelli Kontenjanı	13.967

* 657 sayılı DMK' na göre engelli memur istihdam yükümlülüğü kamu kurumlarının yurtdışı teşkilatı hariç dolu memur kadrolarının % 3 ü kadardır. Emniyet Genel Müdürlüğünde Engelli Kontenjan Oranı Emniyet Hizmetleri Sınıfındaki Kadrolar hariç tutulmak üzere %5 olarak uygulanmaktadır.

2011 yılında 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun engelli istihdamını düzenleyen 53.maddesinde yapılan değişiklikle engelli memur alımına yönelik sınavlar merkezi hale getirilmiştir. Engellilerin memurluğa alınma şartlarına, merkezi sınav ve yerleştirmenin yapılmasına, eğitim durumu ve engel grupları dikkate alınarak kura usulü ile yapılacak yerleştirmelere, ilişkin usul ve esaslar ile diğer hususlar 7.2.2014 tarihli ve 28906 sayılı Resmi Gazete 'de yayımlanan *Engelli Kamu Personel Seçme Sınavı ve Engellilerin Devlet Memurluğuna Alınmaları Hakkında Yönetmelik* ile düzenlenmiştir.

Düzenleme ile engelliler için sınavların, ilk defa devlet memuru olarak atanacaklar için açılan sınavlardan ayrı zamanlı ve merkezi olarak, engelli kontenjanı açığı bulunduğu sürece engel grupları ve eğitim durumları itibarıyla sınav sorusu hazırlanmak ve ulaşılabilirliklerini sağlamak suretiyle merkezi olarak yapılması veya yaptırılması hüküm altına alınmıştır.

Engelli Kamu Personeli Seçme Sınavı (EKPSS) ve Kura'ya engelli sağlık kurulu raporu ile %40 ve üzerinde engelli olduğu belirlenmiş adayların başvurusu kabul edilmektedir. Söz konusu engelli sağlık kurulu raporları *Özürlülük Ölçütü, Sınıflandırması ve Özürlülere Verilecek Sağlık Kurulu Raporları Hakkında Yönetmelik* hükümlerine uygun olarak düzenlenmektedir.

SORU 7: Kamu ve özel sektörde yasa gereği engelliler için kullanılması gereken kadroların engelli olmayanlar için kullanıldığı şeklindeki iddialar doğru mudur?

CEVAP 7: 657 Sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun Engelli Personel Çalıştırma Yükümlülüğü başlıklı 53 üncü maddesine göre kurum ve kuruluşlar çalıştırdıkları personele ait kadrolarda % 3 oranında engelli çalıştırmak zorundadır. % 3'ün hesaplanmasında ilgili kurum veya kuruluşun (yurtdışı teşkilat hariç) toplam dolu kadro sayısı dikkate alınmaktadır. Devlet Personel Başkanlığı'ndan edinilen verilere göre 2017 yılı Nisan ayı itibariyle kamu kurum ve kuruluşlarında istihdam edilen engelli memur sayısı 48.947 e ulaşmış durumdadır. Yine aynı tarih itibariyle açık engelli kontenjanının 13.967 olduğu görülmektedir.

Engellilerin işçi olarak kamu ve özel sektör işyerlerinde istihdamı ise Türkiye İş Kurumu (İŞKUR) tarafından yapılmakta olup, 4857 sayılı İş Kanunu'nun 30. maddesi gereğince 50 ve daha fazla işçi çalışan kamu sektörü işyerleri en az % 4, özel sektör işyerleri en az % 3 oranında engelli işçi çalıştırmakla yükümlüdür.

Engelli bireylerin istihdam hakkından yararlanabilmeleri bakımından bulunması gereken % 40 ve üzeri Engelli Sağlık Kurulu Raporları *Özürlülük Ölçütü, Sınıflandırması ve Özürlülere Verilecek Sağlık Kurulu Raporları Hakkında Yönetmelik* hükümlerine uygun olarak düzenlenmektedir.

SORU 8: Ülkemizdeki engelli yurttaşlarımızın eğitim durumları ne şekildedir?

CEVAP 8: Milli Eğitim Bakanlığı verilerine göre; 2016-2017 (I. Dönem) öğretim yılında özel eğitim okullarında, özel eğitim sınıflarında ve kaynaştırma sınıflarında öğrenim gören toplam öğrenci sayısı 306.205'dir. 2015-2016 öğretim yılı sonu verilerine göre özel eğitim ve rehabilitasyon merkezlerinde öğrenim gören kursiyer sayısı 373.942'dir.

Nüfus ve Konut Araştırması sonuçlarına göre; cinsiyete ve eğitim durumuna göre en az bir engeli olan nüfusun dağılımı aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Cinsiyete ve eğitim durumuna göre en az bir engeli olan nüfus, 2011

(6 ve daha yukarı yaştaki nüfus)

Eğitim durumu	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın
	Kişi Sayısı (Bin)			(%)		
Toplam	4 775	2 030	2 745	100	100	100
Okuma yazma bilmeyen	1 110	220	890	23,3	10,9	32,4
Okuma yazma bilen fakat bir okul bitirmeyen	907	357	551	19	17,6	20,1
İlkokul	1 724	782	941	36,1	38,5	34,3

İlköğretim/ortaokul veya dengi okul	599	391	207	12,5	19,3	7,6
Lise veya dengi okul	312	197	115	6,5	9,7	4,2
Yüksek öğretim	122	81	41	2,6	4	1,5
Bilinmeyen	1	1	0	0	0,1	0

SORU 9: Giresun ilinde yaşayan engelli yurttaşlarımızın eğitim durumlarına ilişkin istatistikler ne şekildedir? Eğitimi tamamlamamış, yarım bırakmış, ya da hiç eğitim olanağı sağlanamamış engelli birey sayısı ve bunun sebeplerine ilişkin veriler ne şekildedir?

CEVAP 9: Türkiye genelinde engelli bireylerin il bazında dağılımını tahmin eden son araştırma "2011 Nüfus ve Konut Araştırması"dır. Araştırma; Adrese Dayalı Nüfus Kayıt sistemi (ADNKS)'den elde edilemeyen verileri il düzeyinde sağlamak amacıyla 3 Ekim-31 Aralık 2011 tarihleri arasında, örnekleme yöntemiyle seçilmiş sayım bölgelerindeki yaklaşık 2,2 milyon haneyle ve tam sayım yöntemiyle kurumsal yerlerde bulunan tüm kişilerle yapılmıştır.

Nüfus ve Konut Araştırması sonuçlarına göre Giresun ilinde 3 ve daha yukarı yaştaki en az bir engeli olan nüfusun oranı %13,5 (55.000 kişi)'dir. Erkeklerde %10,7 (22.000 kişi) olan bu oran, kadınlarda %16,2 (33.000 kişi)'dir.

Nüfus ve Konut Araştırması Sonuçlarına Göre Giresun İlinde Engel Türü ve Cinsiyete Göre Dağılım

ENGEL TÜRÜ	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın
	Kişi sayısı			%		
Görmede zorluk yaşayan nüfus	10.000	5.000	5.000	2,4	2,2	2,5
Duymada zorluk yaşayan nüfus	8.000	4.000	4.000	1,9	1,9	1,8
Konuşmada zorluk yaşayan nüfus	5.000	2.000	2.000	1,1	1,2	1,1
Yürüme, merdiven çıkma veya inmede zorluk yaşayan nüfus	23.000	8.000	15.000	5,5	3,8	7,3
Birşeyler taşımada veya tutmada zorluk yaşayan nüfus	37.000	14.000	23.000	9,0	6,7	11,3
Yaşıtlarına göre öğrenmede, basit dört işlem yapmada, hatırlamada veya dikkatini toplamada zorluk yaşayan nüfus	22.000	8.000	15.000	5,5	3,7	7,2

SORU 10: TÜİK rakamlarına göre, Türkiye’de nüfusa göre en fazla engellinin yaşadığı Giresun’da bakanlığınız, neden özel projeler uygulamamaktadır?

CEVAP 10: Kalkınma Bakanlığı'nın Sosyal Destek Programı (SODES) deneyiminden hareketle hazırlanan ve yerel dinamikleri harekete geçirerek engellilik konusunda duyarlılık ve farkındalığın geliştirilmesine; engelliliğin önlenmesine; engellilerin psiko-sosyal ve tıbbi rehabilitasyonuna katkıda bulunmayı amaçlayan proje bazlı destek programı Engelliler Destek Programı (EDES) 2011 yılında "2002 Türkiye Özürlüler Araştırması"na göre engelli nüfusun yoğun olduğu Orta ve Doğu Karadeniz Bölgesindeki 11 ilde uygulanmaya başlamıştır.

Valiliklerin yetki ve sorumluluğunda yürütülen EDES programı kapsamında teklif edilen projelerden Giresun ilinde 2011 EDES Programı kapsamında 4, 2012 EDES Programı kapsamında 5, 2013 EDES Programı kapsamında 4, 2014 EDES Programı kapsamında 4, 2015 EDES Programı kapsamında 8 proje olmak üzere toplam 25 proje uygulanmıştır. Bu projelerden engelliliğin nedenleri ve önlenmesi bileşeninde 7 proje, bilgilendirme, bilinçlendirme ve farkındalık bileşeninde 6 proje, psiko-sosyal ve tıbbi rehabilitasyon bileşeninde 12 proje gerçekleştirilmiştir. 17 proje kamu kurumları, 4 proje sosyal yardımlaşma ve dayanışma vakıfları, 1 proje üniversite, 3 proje belediyeler tarafından yürütülmüştür. Bu projeler için Giresun Valiliğine yaklaşık 1,8 milyon TL kaynak aktarılmıştır.

İl Sağlık Müdürlüğü tarafından Giresun merkez ve tüm ilçelerinde 78 bin hane ziyaret edilerek ve tarama testi uygulanarak gerçekleştirilen araştırma projesi sonucunda Giresun İli Engelli ve Kronik Hasta Haritası çıkarılmış ve kitaplaştırılarak il bazında kurum ve kuruluşlara sunulmuştur.

Uygulanan diğer projelerle; engellilik, engelliliğin önlenmesi, omurilik felci, zihinsel engel, işitme engeli, görme engeli, ruh sağlığı, fenilketonüri (FKÜ), otizm, osteoporoz, akraba evliliği, iskelet sistemi hastalıkları, engellilerde beslenme ve obezite, PKU hastalığı, engellilerde sağlık, afet yönetimi, psikolojik, sosyal ve tarımsal rehabilitasyon, hipoterapi, engelli hakları, kültür, sanat ve spor, gibi konularda engelli bireyler ve aileleri, aile hekimi ve aile sağlığı elemanları, öğrenciler, özel eğitime ihtiyacı olan öğrenciler, kaynaştırma öğrencileri, öğretmenler, gebe kadınlar ve anne adayları, kamu kurum ve kuruluşları çalışanları başta olmak üzere toplumun tüm kesimlerinin bilgilendirilmesi ve bilinçlendirilmesi ile farkındalık geliştirilmesi amacıyla eğitim, kurs ve seminer faaliyetleri

gerçekleştirilmiştir. Uygulanan projelerle Giresun ili ve ilçelerinde yaklaşık 195 bin kişiye ulaşılmıştır.

SORU 11: Giresun'da hayatın sosyal alanlarına, eğitim sağlık gibi kamu kurum ve kuruluşlarına ulaşabilmelerinin önündeki ulaşım engellerinin kaldırılması için il valiliği üzerinden hangi çalışmalar yürütülmektedir?

CEVAP 11: 7 Temmuz 2005 tarihinde yürürlüğe giren 5378 sayılı Engelliler Hakkında Kanunun geçici 2 nci maddesi ile kamu kullanımına açık binalar, mevcut tüm yol, kaldırım, yaya geçidi, açık ve yeşil alanlar, spor alanları ve benzeri sosyal ve kültürel alt yapı alanları ile gerçek ve tüzel kişiler tarafından yapılmış ve umuma açık hizmet veren her türlü yapıların ilgili kurumlar ve kişiler tarafından sekiz yıl içinde erişilebilir hale getirilmesi zorunluluğu getirilmiştir.

5378 sayılı Engelliler Hakkında Kanunda 4 Temmuz 2012 tarihinde 6353 sayılı Kanun ile yapılan düzenlemeyle, Kanunun geçici 3 üncü maddesinde yapılan düzenlemede, erişilebilirliğin izlenmesi ve denetlenmesi görevi Erişilebilirlik İzleme ve Denetleme komisyonlarına verilmiştir. Kanuna istinaden hazırlanan Erişilebilirlik İzleme ve Denetleme Yönetmeliği 20 Temmuz 2013 tarihinde yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

Yönetmeliğin uygulanması için illerde valilikler bünyesinde vali veya vali yardımcısı başkanlığında erişilebilirlik izleme ve denetleme komisyonları; Bakanlığımız il müdürü ve il müdürlüğünden meslek elemanı, İçişleri; Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme; Bilim, Sanayi ve Teknoloji ve Çevre ve Şehircilik Bakanlıkları temsilcileri ile engellilerle ilgili konfederasyon temsilcilerinden oluşturularak kurulmuştur.

Komisyonlar; kamu kurum ve kuruluşlarına ait mevcut resmî yapı, yol, kaldırım, yaya geçidi, açık ve yeşil alanlar, spor alanları ve benzeri sosyal ve kültürel alt yapı alanları ile gerçek ve tüzel kişiler tarafından yapılmış ve umuma açık hizmet veren her türlü yapılar ile büyükşehir belediyeleri ve belediyelerin, şehir içinde sundukları ya da denetimlerinde olan toplu taşıma hizmetlerini Yönetmelik ekinde yer alan binalar, açık alanlar ve toplu taşıma araçları izleme ve denetleme formlarında yer alan sorular doğrultusunda denetlemektedir.

Erişilebilirliğin sadece engelliler değil, tüm toplum için öneminin ortaya konulması ve bunun bir temel insan hakkı olduğu bilinci erişilebilirlik ile ilgili çalışmalarımızın temelini oluşturmaktadır. Bakanlığımız tarafından yürütülen erişilebilirlik çalışmaları, mevzuatta düzenlenmiş olan engelli, erişilebilirlik ve erişilebilirlik standartları tanımlarına uygun olarak sürdürülmektedir. Bu tanımlarda her engel grubunun ihtiyacı göz önünde bulundurulmaktadır. Erişilebilirlik standartları Bakanlığımız işbirliğinde, TSE tarafından kullanım bazlı olarak binalar, açık alanlar, toplu taşıma hizmetleri ile ilgili olarak yayımlanmıştır.

Bakanlığımız tarafından yürütülen Ulaşılabilirlik/ Erişilebilirlik Destek Projeleri (UDEP/ERDEP) Kalkınma Bakanlığın sağladığı ödenek ile yürütülmektedir. UDEP ile örnek uygulamalar yapılarak, erişilebilirliğin kentin tamamına ve diğer kentlere yaygınlaştırılması ile aynı zamanda erişilebilirlik konusunda bir farkındalık yaratılması amaçlanmaktadır.

Projelerde pilot alan ve model uygulama olarak engellilerin toplumsal yaşama katılımında büyük önem taşıyan kaldırımlar, yaya geçitleri, parklar, çocuk oyun alanları, genel kullanıma açık tuvaletler, açık otoparklar, toplu taşıma durakları gibi açık alanlarda; kamu tarafından yoğun kullanılan il müdürlükleri, belediye hizmet binaları, valilik binaları, müzeler, sağlık ocakları, hastaneler, okullar gibi binalarda ve yerel koşullara özgü diğer kullanımlarda erişilebilirliğin sağlanmasına yönelik düzenlemeler, Bakanlığımızın teknik bilgi desteği ile yapılmaktadır.

2013 Yılı Ulaşılabilirlik Destek Projesi (UDEP 2013) kapsamında Genel Müdürlüğümüz teknik desteği ile hazırlanan erişilebilirlik uygulama projeleri hayata geçirilerek Giresun Hükümet Konağı A ve C Blokları ile Adliye Sarayı binasında erişilebilirlik ile ilgili uygulamalar gerçekleştirilmiştir.

2014 yılı UDEP için 79 ilde Milli Eğitim Bakanlığına bağlı 81 pilot okulun, bilimsel ölçütlere ve TSE standartlarına uygun olarak ulaşılabilir (erişilebilir) hale getirilmesi, valilikler aracılığıyla desteklenmesi amaçlanmış, bu kapsamda Giresun'da belirlenen okulda düzenlemeler yapılmış, artan ödenek için ikinci okulda düzenleme yapılması çalışması sürdürülmektedir.

SORU 12: Engellilerin bazı belediyeler tarafından karşılanması gereken ulaşım hizmetlerinin yerine getirilmesi ve ayrıca üst geçitlerin hiçbirinde asansör sistemi olmamasının yarattığı olumsuzluğun giderilmesi için ilgili bakanlıklarla bir çalışma yapacak mısınız?

CEVAP 12: 5378 sayılı Engelliler hakkında Kanunun geçici 2. maddesinde “*Kamu kurum ve kuruluşlarına ait mevcut resmi yapılar, mevcut tüm yol, kaldırım, yaya geçidi, açık ve yeşil alanlar, spor alanları ve benzeri sosyal kültürel alt yapı alanları ile gerçek ve tüzel kişiler tarafından yapılmış ve umuma açık hizmet veren her türlü yapılar bu Kanun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren sekiz yıl içinde engellilerin erişilebilirliğine uygun duruma getirilir.*” hükmü bulunmaktadır.

Aynı kanunun geçici 3. maddesinin birinci fıkrasında “*Büyükşehir belediyeleri ve belediyeler, şehir içinde kendilerince sunulan ya da denetimlerinde olan sürücü koltuğu hariç dokuz veya daha fazla koltuğu bulunan araçlarla sağlanan toplu taşıma hizmetlerinin engellilerin erişilebilirliğine uygun olması için gereken tedbirleri alır. Mevcut özel ve kamu toplu taşıma araçları, bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren sekiz yıl içinde, sürücü koltuğu hariç dokuz ila on altı oturma yeri olan araçlarla verilen toplu taşıma hizmetleri, turizm taşımacılığı yapılan araçlarla sağlanan taşıma hizmetleri ve özel ve kamu şehirler arası toplu taşıma hizmetleri ile yolcu gemileri 7/7/2018 tarihine kadar engelliler için erişilebilir duruma getirilir.*” ibareleri yer almaktadır.

2017/3 sayılı Erişilebilirlik İzleme ve Denetleme Planı Genelgesi ekindeki denetlenecek araçlar kapsamında “Kamu Kurum ve Kuruluşları Tarafından Sunulan Toplu Taşıma Hizmeti Araçları 1.Otobüsler (Şehiriçi), 2.Raylı Taşıma Sistemi Araçları (metro,hafif raylısistemler,tramvaylar) ile Gerçek ve Tüzel Kişiler Tarafından Sunulan Toplu Taşıma Hizmeti Araçları 1.Otobüsler (Şehiriçi), 2.Raylı Taşıma Sistemi Araçları (metro,hafif

raylı sistemler, tramvaylar)” yer almakta olup Erişilebilirlik İzleme ve Denetleme Komisyonlarınca denetlenmektedir.

31/07/2012 tarihinde Resmi Gazete’de yayımlanan 2012/16 sayılı Başbakanlık Genelgesi ile yürürlüğe giren Karayolu Trafik Güvenliği Stratejisi ve Eylem Planı’nda yapılacak çalışmalarda uygulanacak esaslar arasında Bakanlığımızın talebi ile “D. Dezavantajlı Grupların Trafik Güvenliği” başlıklı bölümünde;1) *Özellikle özürli ve hareket kısıtlılığı bulunan yayaların karşıdan karşıya kolaylıkla geçmelerini sağlamak amacıyla hemzemin yaya geçitleri tercih edilecek, hemzemin yaya geçidinin yapılmasının mümkün olmadığı durumlarda rampalı üst geçitlerin yapılması veya geçitlerin asansör veya alternatif çözümlerle desteklenmesi sağlanacaktır.*” ibaresi yer almaktadır.

Gerek 5378 sayılı Engelliler Hakkında Kanun, gerekse Karayolu Trafik Güvenliği Stratejisi ve Eylem Planı kapsamında Karayolları Genel Müdürlüğü’nce yapılan karayollarında inşa edilen yaya geçitlerinde engelliler için erişilebilirliğin sağlanması amacı ile 15/08/2016 tarih ve E.89506 sayılı yazı Ulaştırma Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı Karayolları Genel Müdürlüğüne yazılmış olup, 81 ilde Karayolları Genel Müdürlüğünüzce yapılmış üst geçit sayısının, bu üst geçitlerde engelliler için gerekli tedbirlerin bulunup bulunmadığının Erişilebilirlik İzleme ve Denetleme Yönetmeliği’nin “EK II: Açık Alanlar İçin İzleme ve Denetleme Formu/B. Yaya Geçitleri” formlarına göre tespit edilmesi, tespitin ardından elde edilen sonuçların istatistiksel analizinin Genel Müdürlüğünce bildirilmesi ve 2017 bütçesi hazırlanırken bu tespitlere göre yapılması gereken düzenlemeler (asansör, rampa gibi) için gerekli ödenğin talep edilmesi, ayrıca yeni yapılan tüm planlama, tasarım, inşaat ve imalat süreçlerinde erişilebilirlik standartlarına uygunluğun sağlanması için gerekli tedbirlerin alınması ve yapılan işlemlerle ilgili Genel Müdürlüğümüze bilgi verilmesi talep edilmiştir. Cevabi yazıda istenilen bilgilerle ilgili olarak çalışmalarının devam ettiği tamamlandığında bilgi verileceği yer almaktadır.

2011 yılında çeşitli kurumlarla belediyelere ve kurumlarca düzenlenen seminerler kapsamında erişilebilirlik eğitimleri verilmiştir. Bu kapsamda 1008 kişi eğitim almıştır.

2012 yılında gerçekleştirilen 15 Ulaşılabilirlik Bölgesel Paylaşım Toplantılarına toplam 3339 yerel yönetici ve teknik personel katılmıştır.

2013-2015 yıllarında yaklaşık 2000 kişiye çeşitli konferans, toplantı ve eğitimlerde bilgilendirme yapılmıştır.

2016 yılında Bakanlığımız tarafından belediyeler ve diğer kamu kurum ve kuruluşlarına yönelik uzaktan eğitim alt yapısı kullanılarak internet üzerinden erişilebilirlik konusunda eğitimler sürdürülmüştür. Mart-Haziran 2016 tarihleri arasında bölgesel olarak belediyelerde çalışan teknik personele yönelik düzenlenen ve tüm bölgelerin tamamlandığı eğitimlere 1026 kişi katılmıştır. Bu eğitimlere devam edilmesi planlanmaktadır.

Bu kapsamda; 2015 yılında 101.000 adet broşür dağıtılmış, 2017 yılında ise 500.000 adet çoğaltılan broşür 10-16 Mayıs Engelliler Haftası kapsamında, 81 ilde bulunan Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlükleri, Vergi Daireleri, Nüfus Müdürlükleri, Hükümet Konakları

ve Belediyelerde görev yapan personel ile bu binaları ziyaret eden vatandaşlara dağıtılmak üzere valiliklere gönderilmiştir. Ayrıca 32.000 adet broşürün de engellilerle ilgili sivil toplum kuruluşlarına dağıtımı sağlanmıştır.